

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II. Qui possint sponsalia contrahere?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Paracho, vel alio Sacerdote, de ejus licentia post Concilium Tridentinum, non solum est nullum, sed nec vim habet sponsalium: aded ut sic contrahentes ad denuo contrahendum compelli non possint. Posterior vero paulo post ibidem expressa sic habet: Matrimonium contrahendum non servat formam Concilij Tridentini (licet contrahentes certam inter se de contrahendo matrimonio fidem dederint, & postea coram testibus sine Paracho de presenti contraxerint, carnali etiam copula inter eos subsequatur) non in sponsalia de futuro resolvitur, ita ut cogi possint contrahere servatam formam Concilij. Ex quibus declarationibus ruit fundamentum contrariae sententiae, asserentis Tridentinum suo decreto clandestinum matrimonium in ratione duntaxat matrimonij, non ratione sponsalij contractus irritasse. Constat enim ex praedictis declarationibus Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, Tridentinum non solum matrimonium clandestinum, sed etiam sponsalia in ijs virtualiter inclusa irritasse.

13. Sed queres, An post Tridentinum saltem matrimonium clandestinum inter puberes contrahendum habeat vim sponsalium? Respondeo etiam negativè propter aliam declarationem eorundem Cardinalium in cap. 2. sess. 24. in qua loquens de matrimonio inter impuberes contracto, haec habet: Quod si materia aetatis defectum non supplevit, hujusmodi matrimonium, si modo servatam Concilij contractum fuit, resolvitur in sponsalia. Ubi vides, ut tale matrimonium in sponsalia validè resolvì possit, ex quibus publicae honestatis vinculum oriatur, ut necessariam conditionem à sacra Congregatione requirit, ut sit iuxta formam Tridentini contractum: Igitur formam Tridentini non servatam, in sponsalia non resolvitur.

14. Tertiò dubicatur, An sponsalia conditionata per copulam clandestinam subsequenter transseant in absoluta? certum est enim ea non transire in matrimonium ob legem Concilij Tridentini matrimonium clandestinum irritantis.

Respondeo negativè: Sponsalia enim conditionata non transseunt in absoluta, nisi conditio verificata, aut deposita, si pendeat à sola voluntate contrahentis: licet autem ante Tridentinum jure antiquo conditio per subsequentem copulam censereur deponi, eò quod tunc copula illa erat licita, & conjugalis censebatur, nec tamen cum talis copula non admitatur ut conjugalis, nec possit nisi affectu fornicario exerceri, cum invalida sit ad matrimonium contrahendum, non poterit per eam censeri conditio deponi, subindeque sponsalia sub ea contracta adhuc manebunt conditionata.

15. Demum circa id, quod diximus explicando sponsalium definitionem, ad sponsalia requiri mutuam utriusque promissionem & acceptationem, difficultas est, an possit unus validè promittere alteri matrimonium, illique obligari absque eo quod iste repromittat? Hoc enim negant Vazquez & Pontius, quia (inquiunt) matrimonium includit essentialiter mutuam utriusque traditionem & acceptationem de presenti, neque aliter fieri potest: Ergo promissio matrimonij futuri includit essentialiter mutuam utriusque promissionem & acceptationem, neque potest ab uno validè promitti, quin alter repromittat.

16. Dico tamen, quòd licet promissione sponsalitia non possit unus alteri promittere matrimonium, illique obligari absque eo quod iste repromittat, bene tamen simplici promissione.

Tom. 7.

A Prima pars patet, quia natura sponsalium reciprocam ex parte utriusque desiderat promissionem, ut supra ostendimus, sponsalium definitionem explicando. Secunda verò probatur ex eo, quòd nulla apparet repugnantia, cur non possit quis per modum simplicis promissionis alteri se gratis obligare ad contrahendum cum eo matrimonium, quando ille hoc requirit, & quòd iste talem promissionem acceptet cum expressa voluntate non repromittendi, subindeque sine reciproca obligatione ex parte sui: similis enim conventio fit quotidie in contractu census ex altera parte redimibilis, qui contractus est sine dubio onerosus, & ad commutationem pertinens: in illo enim censarius promittit pecuniam datam ad censum recipere, quotiescunque placebit censualista eam reddere; & haec promissio ab illo acceptatur, alterumque obligat, absque eo tamen quòd iste repromittat eam reddere, & ad id obligetur; liberam enim retinet facultatem servandi in perpetuum, si velit, sub onere solvendi censum. Non repugnat etiam Joannem promittere Petro vendere illi suum pradium, quotiescunque ille volet emere, iusto pretio, & Petrum hanc promissionem acceptare, absque eo tamen quòd ipse ad emendum se obliget; subindeque Joannem quidem ad vendendum agrum manere obligatum, si Petrus velit emere, quamvis Petrus ad emendum non obligetur. Joanne volente ut emat. Idem cum proportionem dicendum est in proposito. Nec obstat quòd dicunt Adversarii, nempe matrimonium, cum sit commutatio corporis pro corpore, essentialiter requirere mutuam ex utraque parte obligationem. Quamvis enim matrimonium non possit contrahi sine mutua utriusque traditione & acceptatione, non sequitur quòd pariter promitti nequeat sine utriusque promissione & acceptatione mutua; ut constat exemplo promissionis & professionis religiosae, potest enim quis ex parte sua per promissionem se obligare ad professionem in religione emittendam, ipsa religione non se obligante (ut patet in votis simplicibus, quae post biennium novitiatus à Novitijs Societatis emittuntur) tamen per professionem non possit professus se religioni obligare, quia similiter & reciproce religio se obliget professio, quia nimirum alia est natura professionis, & promissionis ipsius professionis. Cum ergo pariter longè sit diversa ratio de contractu matrimonij, ac de ipsa promissione contrahendi matrimonium, potest unus alteri promittere matrimonium, illique obligari absque eo quòd alter repromittat, & ipsi vicissim obligetur; licet repugnet matrimonium contrahi absque mutua ex utraque parte obligatione. Unde ad argumentum supra adductum, quòd est principium fundamentum Vazquez, & Pontij, concessio Antecedente, neganda est Consequentia.

ARTICULUS II.

Qui possint sponsalia contrahere?

Cum sponsalia sint promissio futuri matrimonij, constare eos ad sponsalia inhabiles esse, qui ad matrimonium contrahendum perpetuo inhabiles sunt. Qui verò solum ad tempus ad illud contrahendum sunt inhabiles, sponsalia contrahere possunt; quia possunt se obligare ad contrahendum matrimonium pro eo

Yyy;

tempo.

tempore quo ad illud erunt habiles. Sic impubes post septennium valide contrahunt sponsalia de matrimonio tempore pubertatis incundo. Et leges civiles prohibent ne tempore luctus vidua celebrent secundas nuptias, cum tamen ijs concedant eo tempore sponsalia contrahere, ut patet ex l. *folet ff. de his qui notantur infamia*, in qua sic dicitur: *Qua virum eluget, intra id tempus sponsam fuisse non hocer*. Item qui vovisset servare castitatem usque ad annum vigesimum, valide intra illud tempus contrahere posset sponsalia de matrimonio celebrando post illud tempus elapsum. Demum consanguinei in tertio vel quarto gradu possunt sponsalia contrahere sub conditione de futuro, si obtineatur dispensatio. Nec obstat quod habeant impedimentum praesens: nam impedimentum praesens solum obstat quominus de praesenti matrimonium contrahere valeant, non vero quod possint promittere matrimonium de futuro contrahendum, eo scilicet tempore, quo praesens impedimentum per dispensationem erit sublatum.

18. Certum est etiam aetatem pro sponsalibus contrahendis ab utroque jure requisitam, esse septennium. De Civili constat ex l. *in sponsalibus ff. de sponsal.* in qua dicitur, *posse sponsalia a primordio aetatis effici, si modo id fieri ab utraque persona intelligatur, id est (explicatio est legis) si non sint minores, quam septem annis*. De jure vero Canonico etiam liquet ex varijs Sumorum Pontificum rescriptis, ut ex cap. 4. & 5. de sponsal. impub. ubi Alexander III. interrogatus de sponsalibus juvenis cuiusdam cum puella, respondit fuisse valida. Si haec ante desponsationem septimum annum aetatis compleverat, secus autem fuisse irrita. Et cap. 13. eodem titulo Innocentius III. declarat, inter juvenem & puellam, de quibus fuerat interrogatus, nec matrimonium, nec sponsalia fuisse contracta, cum conister puellam nondum ad septennium pervenisse. Et cap. unico eodem titulo in 6. Bonifacius VIII. affirmat sponsalia ab impuberibus contracta ante septennium nulla esse, nisi postea consenserint, & signo aliquo externo consensum suum expresserint.

18. Ratio vero cur jura citata hanc aetatem ad valorem sponsalium requirant, assignatur a D. Thoma hic art. 2. Cum enim sponsalia (inquit) sine quadam promissione futurorum, oportet spondentem habere aliquam prudentiam circa futurum, quae usum rationis requirit. Eius autem respectu triplex est gradus secundum Philosophum, 1. Ethic. cap. 4. Primus est, cum quis neque intelligit per se, neque ab alio capere potest. Secundus, quo homo ab alio capere potest, sed ipse per se non sufficit ad considerandum & intelligendum. Tertius est, cum homo & ab alio jam capere potest, & per se ipsum considerare. Et quia ratio paulatim in homine convascit, secundum quod quiescant motus & fluxibilitas humorum, ideo primum statum rationis obtinet homo ante primum septennium, & propter hoc nulli contractui tunc aptus est, adeoque nec sponsalibus. Sed ad secundum statum incipit pervenire in fine secundi septennij, unde etiam tunc temporis solent pueri scholarum disciplinae tradi. Ad tertium vero statum incipit homo pervenire in fine secundi septennij, quantum ad ea, quae ad personam ipsius pertinent: quantum vero ad ea quae extra ipsum sunt, in fine tertij septennij. Et ideo ante primum septennium nulli contractui homo aptus est. Sed

A in fine primi septennij incipit esse aptus ad illa quae promittenda in futurum, praecipue de iis ad ad obligandum se perpetuo vinculo, quia non adhuc firmam habet voluntatem; ideoque tunc possunt contrahi sponsalia. In fine autem secundi septennij jam potest obligare se de iis, quae ad personam ipsius pertinent, vel ad religionem, vel ad conjugium. Post tertium denique septennium potest etiam de rebus suis disponere constituitur ei potestas de rebus suis disponendi post vigesimum secundum annum.

Dices: Pro contrahendo matrimonio directae aetatis assignatur in jure maribus & feminis annorum aetatis duodecim annorum pro feminis, & quatuordecim pro maribus. Ergo cum sponsalia ad matrimonium ordinentur, pro sponsalibus septennium utriusque assignari non debet. Sed nego Consequentiam & pariter, nam ut recte discurrit S. Doctor ibidem in resp. ad 3. Tempore contractus matrimonij non solum requiritur dispositio ex parte usus rationis, sed etiam ex parte corporis, ut sit tempus generationi aptum; quae puella in duodecimo anno ad bevenit, ut postea sit apta generationi apta, puer autem in fine secundi septennij, ut Philosophus ait in 9. animalium; simul autem usum discretionis accipiunt, qui tantum in sponsalibus requiritur; ideo in sponsalibus determinatur annus tempus utriusque, non autem in matrimonio.

Quaeres primo: An si ante septennium contrahentes habeant usum rationis sufficientem, & si tunc malitia aetatem suppleat, sponsalia valida sint?

Respondeo affirmative: Malitia enim supplet aetatem respectu matrimonij. Ergo debet quoque suppleere respectu sponsalium. Annotans est certum, & constat ex cap. 9. de sponsal. impub. ubi Alexander III. de illis sic ait: *Si ita fuerint aetate proximi, quod potuerint copula carnali conjungi, minoris aetate intuitu separari non debent, si unus in alium visus fuerit consentire, cum in ea aetate supplevisse malitia videatur*. Et cap. ultimo eodem titulo Innocentius III. consultus de puella, quae contraxerat circa annum duodecimum, eratque dubium, an sufficientem aetatem attigisset, respondet in hunc modum: *Si puella viribilis non erat aetate, & aetatem ea prudentia non supplebat, procul dubio inter eos non conjugium, sed sponsalia contracta fuerunt*. Consequentia vero probatur, cum enim sponsalia non sint tantum momenti ac matrimonium, possintque multis de causis dissolvi, matrimonium vero insolubile sit par, vel major est ratio, quod in sponsalibus malitia suppleat aetatem, quam quod eam suppleat in matrimonio.

Quaeres secundo: An ultra hunc casum a jure expressum, quando scilicet malitia supplet aetatem, tempus septennij pro sponsalibus a jure statutum, possit aliquot diebus praeveneri, subindeque non requiratur ad sponsalia septennium mathematicè completum, sed sufficit quod sit completum moraliter.

Respondeo ad validitatem sponsalium, si contrahentibus malitia non suppleat aetatem, exigi septennium ultimà die mathematicè completum. Nam quando tempus a lege praescribitur propter aliquod periculum, quod in ita futurum est usque ad ultimum complementum mathematicè seu metaphysicè ab solutum; ideo etiam annus decimus sextus ad faciendū praestitum

nem in Religione, à Tridentino præscriptus, de-
bet esse mathematicè completus; quia est præ-
scriptus ad evitandum periculum, quod infra
hoc tempus subesse potest de minus maturo &
deliberato consensu: Atqui septennium in spon-
salibus similiter præscriptum est ad evitandum
defectum pleni iudicii & libertatis; qui infra
septennium subesse potest: Ergo ad valorem
sponsalium septennium usque ad ultimum diem
mathematicè completum esse debet, quando
non constat quod malicia suppleat ætatem.

23. Dices: Ad contrahendum matrimonium
sufficit annus decimus quartus moraliter com-
pletus in viro, & duodecimus in femina: Ergo
etiam ad contrahenda sponsalia, quæ sunt dis-
positio ad matrimonium, sufficit septennium
moraliter completum.

Confirmatur: In favorem testamenti con-
ceditur testatori, ut decimus quartus annus, qui
ad testandum requiritur, si per ultimum diem
tantum inchoatus: Ergo id etiam conceden-
dum est sponsalibus, præsertim cum hoc in eo-
rum favorem cedat.

24. Respondeo concessio Antecedente, nego Con-
sequentiæ & paritatem; nam neque in matri-
monio contrahendo, neque in testamento con-
dendo subest idem periculum quod subest spon-
salibus, ne sine pleno consensu fiant, si infra cõ-
pletum septennium contrahantur. Falsum verò
est quod additur, nempe in favorem sponsali-
um cedere, ut ultimâ die septennij tantum in-
choatâ contrahantur; nam id favorabilius est
sponsalibus, quod magis ad eorum libertatem
conducit, scilicet ut contrahantur ultimâ die
septennij mathematicè expleta, quia certius est
de contrahentium libertate, & pleno iudicio.

25. Dices rursus: D. Thomas hic art. 2. ad 7. sic
ait: Dicendum quod in sponsalibus etiam similiter se
appropinquant contrahentes ad tempus septennij, con-
tractus sponsalium habet robur, quia secundum Philo-
sophum in 2. physic. quod parum deest, quasi nihil de-
esse videtur: Ergo ex D. Thoma valori sponsa-
lium non obest, quod desint aliquot dies ad
complendum septennium, subindeque ad va-
lorem istorum septennium moraliter comple-
tum sufficit.

26. Respondeo eo loco S. Doctorem loqui so-
lum de casu, in quo constat sufficientem usum
rationis prævenire tempus septennij expleti, &
malitiam supplere ætatem; nam post verba in
objectione relata, statim subiicit: Hæc autem
propinquitas à quibusdam determinatur ad tempus
sex mensium; sed melius est quod determinetur secun-
dum conditionem contrahentium, quia in quibusdam
magis acceleratur rationis usus, quam in alijs.

27. Quæres tertio, quis rationis usus requiratur
ad contrahenda sponsalia?

Respondent Sanchez, Amicus & alij, sufficere
illum qui satis est ad peccandum mortaliter, id-
que probant, quia usus rationis qui sufficit ad
obligandum se per votum simplex Religionis,
potest etiam sufficere ad obligandum se per spon-
salia, cum hæc obligatio facilius aufferri possit,
quàm illa: usus autem rationis (inquiunt) qui
sufficit ad mortale, sufficit ad obligationem voti.

28. Oppositum tamen docet expressè D. Tho-
mas hic art. 2. ad 2. & ratio ejus est, quia ad pec-
catum mortale sufficit consensus in rem præ-
sentem, ad sponsalia autem requiritur consensus
in futurum: major verò rationis discretio neces-
saria est ad providendum in futurum, quàm ad

consentiendum in actum præsentem. Unde ad
fundamentum Recentiorum, negatur subsum-
ptum, propter eandem rationem; votum enim,
cum sit de futuro, majorem usum rationis po-
stulat eo, qui sufficit ad peccandum mortaliter.

ARTICULUS III.

*Resolvuntur breviter aliquæ difficultates de
obligatione ex sponsalibus proveniente.*

Certum est, sponsalia inducere obligatio-
nem ad matrimonium contrahendum, cum
omnis promissio valida & acceptata inducat
promissionem faciendi id, quod promittitur.
Unde Innocentius III. cap. 2. de sponsalibus sic
ait: Hi qui de matrimonio contrahendo purè & sine
omni conditione fidem dederunt, commoneandi sunt, &
modis omnibus inducendi, ut præstitam fidem observent.

Dices: l. 1. cap. de sponsalibus sic dicitur: 30.
Alij desponsata, renunciant conditioni, & nubere alijs
non prohibetur: Ergo sponsalia non inducunt ob-
ligationem ad matrimonium contrahendum.

Respondet Sanchez 2 lib. 1. disp. 17. legem il-
lam Cæsaream fuisse tanquam injustam à Sum-
mis Pontificibus & jure Canonico abrogatam.
Sed veritas cum Glossa dicendum, eam commu-
ni sententiâ non adversari, sed intelligi, despon-
sata non prohiberi, sponsalibus ex consensu
sponsi renunciatis, alteri nubere. Possunt enim
contrahentes ex communi consensu in ita spon-
salia sibi mutuo relaxare, ipsque relaxaris vali-
de ac licite cum alijs contrahere.

Certum est etiam, obligationem illam ex
sponsalibus ortam, gravem esse, cum sit de re
gravi, & in materia iustitiæ, ut potè inducitur per
contractum onerosum, subindeque peccare
mortaliter sponsum vel sponsam, si absque justa
causa resiliat, ut docet D. Thomas hic art. 1. ad
2. his verbis: Dicendum quod ex tali promissione ob-
ligatur unus alteri ad matrimonium contrahendum,
& peccat mortaliter non solvens promissum, nisi legiti-
mum impedimentum interveniat. Ex quo etiam
constat, posse ac debere cogi poenitentem, ne-
gando illi absolutionem, quamdiu vult resili-
re sine justa causa, quia tamdiu est in statu peccati
mortalis, atque adeo incapax absolutionis.

Hæc sunt certa & indubitata apud omnes The-
ologos & Jurisperitos. Sed dubitatur primo, an
resiliens injustè à sponsalibus in foro externo
per censuras, aliasque penas à iudice Ecclesi-
astico cogendus sit servare fidem? Ratio dubitan-
di est primo, quia in cap. Requisivit de sponsali-
bus, mulierem, quæ etiam cum juramento nu-
ptias promiserat, monendam esse potius, quàm
cogendam, Lucius Papa declarat, rationemque
reddit, quia matrimonia debent esse libera, &
coactiones difficiles solent exitus frequenter
habere. Secundo, quia matrimonium coactum,
& per violentiam contractum, non est verum
matrimonium: Ergo sponsi cogi non debent ad
matrimonium.

Nihilominus dicendum est, regulariter & per
se loquendo, cogi posse ac debere injustè resili-
entem, per censuras, aliasque penas, si sponsa-
lia jurata fuerint, si non; per accidens tamen
illum non esse cogendum, quando periculum
est, ne ex tali coactione sequantur gravia scan-
dala, vel incommoda, puta mors uxoris, aut rixæ
perpetuæ inter conjuges, vel divortia.

Prima pars hujus resolutionis, quæ est contra
aliquos,